

Nr 22

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående näringsforskningen.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 368 av herr *Karlsson, Göran m. fl.* och II: 447 av herr *Eliasson i Sundborn m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huru det förefintliga behovet av en på människans näringsproblem inriktad forskning lämpligast bör tillgodoses.

I motionerna redogöres för den behandling, som tidigare ägnats frågan om näringsforskning. Ett på enskilt initiativ utarbetat förslag om inrättandet av ett halvstatligt näringsforskningsinstitut överlämnades år 1955 till regeringen, som lät inhämta yttranden över förslaget från ett flertal myndigheter, institutioner och organisationer. Förslaget tillstyrktes av en rad hörda instanser, men allmänt underströks behovet av en överarbetning av förslaget. Frågan fick emellertid vila i avvaktan på en utredning på det nordiska planet. Sådan avlämnades i slutet av år 1956. Däri avråddes från att genomföra ett väckt förslag om ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut. Denna uppfattning delades av Nordiska rådet, som i stället förordade en samordning av verksamheten vid forskningsinstitutioner i de nordiska länderna. I remissutlåtanden över den nordiska expertutredningens rapport underströks vikten av fortsatt utredning om inrättandet av ett svenskt institut.

I rapporten gavs begreppet näringsforskning en innebörd, som betonade sambandet mellan den kemisk-fysiologiska grundforskningen och den medicinsk-kliniska forskningen å ena sidan och forskning beträffande råvaruproduktion samt råvaruförädling å andra sidan. En dylik forskning spänner över ett brett område, och man kan icke rimligen tänka sig ett institut, som inom sig skulle kunna tänkas utöva all i sammanhanget erforderlig forskning. Ett näringsforskningsinstitut måste i stället baseras på samarbete mellan redan befintliga institutioner. Förutsättningar synes föreligga att inom näringslivet vinna intresse för bidrag till utrustning och driftkostnader för ett dylikt samordningsorgan.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 447.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från statens institut för folkhälsan, statens medicinska forskningsråd och statens tekniska forskningsråd.

Statens institut för folkhälsan erinrar om att institutet i yttrande över ovannämnda förslag om ett halvstatligt näringsforskningsinstitut framhållit, att det förelåg ett mycket stort och aktuellt behov av en upprustning av näringsforskningen och skapande av möjligheter till högre undervisning på detta område. Frågan hur dessa behov bäst skulle tillgodoses utgjorde så omfattande problem, att de ej kunde lösas utan ingående ytterligare utredning. I yttrande över förenämnda expertrapport underströk institutet bl. a. vikten av att frågan om näringsforskning i den vidsträckta bemärkelse som avsågs i rapporten bleve utredd.

Institutet tillstyrker bifall till motionerna.

Statens medicinska forskningsråd erinrar likaledes om sitt yttrande över 1955 års förslag, vari rådet deklarerat uppfattningen, att ett kraftigt stöd till näringsforskningen vore av stor betydelse för vårt land.

Forskningsrådet tillstyrker motionerna.

Statens tekniska forskningsråd, som till sitt yttrande fogat ett av Ingeniörsvetenskapsakademien avgivet utlåtande, anför, att rådet i ett yttrande år 1955 i princip tillstyrkt förslaget om bildande av ett näringsforskningsinstitut. Rådet anför vidare:

På grund av olika omständigheter fördes förslaget icke fram till beslut av statsmakterna. Självfallet har under den sedan dess gångna tiden förhållandena inom och förutsättningarna för den svenska näringsforskningen förändrats. Fortfarande förekommer dock icke en brett baserad grundläggande näringsforskning i den utsträckning som man från medicinsk och industriell synpunkt bör eftersträva. Orsaken härtill har framför allt varit att finna i att något samordnande organ inom näringsforskningen icke finnes. En annan betydande orsak är att undervisningen i näringsfrågor är otillräckligt utbyggd, i varje fall i vad det gäller livsmedelsteknik.

Rådet finner det således synnerligen angeläget att en utredning om näringsforskningens framtida ställning i landet kommer till stånd. Det ovannämnda förslaget till ett näringsforskningsinstitut jämte remissyttrandena över detsamma torde i väsentlig grad underlätta en utredning.

Sammanfattningsvis vill tekniska forskningsrådet varmt tillstyrka, att en utredning tillsättes för att undersöka behovet av en ökad och en mera samordnad näringsforskning men vill samtidigt framhålla vikten av att utredningen även kommer att behandla frågan om utbildningen på olika stadier samt näringsforskningens industriella betydelse.

Ingeniörsvetenskapsakademien anför:

Med hänsyn till den stora betydelse näringsforskningen har för hälsofrågor och för den växande industrien inom näringsområdet och med hänsyn till det intresse som tidigare ådagalagts för denna fråga från såväl vetenskapligt som industriellt håll finner akademien det önskvärt, att den föreslagna utredningen kommer till stånd. Härvid torde den tidigare på enskilt initiativ bildade expertgruppens utredning jämte de remissyttrandena däröver, som avgivits till handelsdepartementet, utgöra en god grund.

Utskottet

Den enligt utskottets mening från folkhälsosynpunkt mycket viktiga frågan om näringsforskningens ordnande har under senare år varit föremål för utredning i två olika sammanhang. Sålunda avgavs år 1955 till Kungl. Maj:t ett på enskilt initiativ utarbetat betänkande med förslag om inrättande av ett halvstatligt näringsforskningsinstitut. Vidare har genom Nordiska rådet verkställts en expertutredning beträffande förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut, vilken utredning avlämnat en rapport över sitt arbete (SOU 1957: 1). Båda betänkandena har remissbehandlats men, såvitt är utskottet bekant, ännu icke föranlett några åtgärder.

Verksamhet på näringsforskningsområdet bedrivs f. n. på olika håll inom landet. Det är icke möjligt för utskottet att bedöma i vad mån denna verksamhet kan behöva utvidgas och intensifieras. Det synes emellertid utskottet uppenbart att, som i motionerna framhållits, ett behov föreligger av ett samordnande organ för forskningen. Utskottet har funnit starka skäl tala för att här nämnda och närliggande, näringsforskningen berörande, frågor blir föremål för utredning. Med hänsyn till att ett rikt material för belysning av hithörande spörsmål redan föreligger torde kostnaderna för en dylik utredning icke behöva bli så stora.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 368 och II: 447 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huru det förefintliga behovet av en på människans näringsproblem inriktad forskning lämpligast bör tillgodoses.

Stockholm den 14 april 1959

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Wolgast*, Nyström, Gustaf Henry Hansson, Nestrup, Sörlin*, Jonasson och Tage Johansson;

från andra kammaren: herrar Dickson, Königson*, Ekström i Björkvik, Björkänge, Jacobsson i Sala, Nelander, fru Thunvall, herrar Lundmark, Börjesson, Haglund och Setterberg i Vilske-Kleva*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.